

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת ארז מלול

פ/25/2831

הצעת חוק לתיקון פקודת המסים (גבייה) (תנאים למתן כתב הרשאה וצו עיקול), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 4 .1 בפקודת המסים (גבייה)¹ (להלן – הפקודה), בסעיף 4, אחרי סעיף קטן (3) יבוא :
- "(4) דרישה בכתב כאמור בסעיף קטן (1) תכלול הודעה בשפה פשוטה וברורה בה יפורטו תוכן הדרישה, האפשרויות העומדות לאדם להתגונן מפני אותה דרישה וההליכים שיינקטו אם החוב לא ישולם במועד הנקוב בה.
- (5) כתב הרשאה כאמור בסעיף קטן (1) יינתן רק אם –
- (א) פקיד הגבייה קיבל אישור מסירה כאמור בסעיף 12ב(ב), או המציא מסמך אלקטרוני כאמור בסעיף 12ב1 ;
- (ב) טרם חלפה שנה מיום שנוצר חוב המס ;
- (ג) חלפו שישים ימים מיום הגעת הדרישה בכתב או מיום המצאת המסמך האלקטרוני כאמור בסעיף 12ב1, בהם לא שולם החוב."
2. תיקון סעיף 7 .2 בסעיף 7 לפקודה, אחרי סעיף קטן (1) יבוא :
- "(א1) לא יינתן צו עיקול כאמור בסעיף קטן (1), אלא לאחר שהומצאה לסרבן דרישה בכתב כאמור בסעיף 4.
- (ב1) צו עיקול כאמור בסעיף קטן (1) יינתן רק אם –
- (א) פקיד הגבייה קיבל אישור מסירה כאמור בסעיף 12ב(ב), או המציא מסמך אלקטרוני כאמור בסעיף 12ב1 ;
- (ב) טרם חלפה שנה מיום שנוצר חוב המס ;

¹ חוקי אי"י, כרך ב', עמ' 1374.

(ג) חלפו שישים ימים מיום הגעת הדרישה לידי הסרבן או מיום המצאת המסמך האלקטרוני כאמור בסעיף 12ב1, בהם לא שולם החוב.

3. תיקון סעיף 12ב בסעיף 12ב לפקודה, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) דרישה בכתב כאמור בסעיפים 4 ו-7, תומצא למי שנועדה בדואר רשום עם אישור מסירה."

4. תיקון סעיף 12ב1 בסעיף 12ב1(ג) לפקודה, אחרי "מסמך אלקטרוני שהוא" יבוא "דרישה בכתב לפי סעיפים 4 או 7".

דברי הסבר

פקודת המסים (גבייה) נחקקה בשנת 1929 וגבייה באמצעות מנגנוני הגבייה המפורטים בה נחשבת לגבייה דרקונית שכן היא מעניקה לרשויות ולגופים שונים סמכויות מרחיקות לכת הפוגעות בזכויות יסוד בצורה קשה.

גורמים רבים השמיעו ביקורת נוקבת על כך שרשויות שונות בוחרות לגבות חובות באמצעות הוראות פקודה זו ולא באמצעות חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967² או באמצעות חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995³.

כך לדוגמא כתב השופט גדעון גינת מביהמ"ש המחוזי בחיפה בעת"מ 3061/06 רכבת ישראל נ' עיריית חדרה: "ספק בעיניי אם הגבייה המנהלית היא חוקתית, בעידן שלאחר חקיקת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו... בעידן שלאחר חקיקתו של חוק היסוד, מובן כי יש לפרש בצמצום רב ככל האפשר את הסמכות של הרשות המקומית לנקוט בהליכי גבייה מנהליים. בעידן שלאחר חקיקתו של חוק היסוד, יש לתת לסמכות שלטונית המגבילה זכויות יסוד, פרשנות צרה ככל האפשר... דין קודם יתפרש על רקע עקרונות היסוד הקבועים בחוקי היסוד... מצב כזה המוצג לפנינו, שבו הגבייה המנהלית היא ברירת המחל, אינו תקין. לא יתכן שהפניה בתביעה משפטית היא המוצא האחרון, ולא הראשון. הליך של גבייה מנהלית צריך להיות המוצא האחרון. הוא צריך להיעשות במקום שבו כלו כל הקיצין".

דוגמא נוספת לבעייתיות בשימוש הרשויות בגבייה מנהלית באמצעות הוראות פקודה זו היא גבייה מנהלית לאחר שנים רבות ממועד היווצרות החוב. היועץ המשפטי לממשלה כבר הביע את מורת רוחו מגביית חובות ישנים באמצעות הוראות פקודה זו בהנחיית יועמ"ש שמספרה 7.1002 שעניינה "הפעלת הליכי גבייה מנהליים לפי פקודת המיסים (גבייה)" וקבע כי: "אין זה סביר שרשות מנהלית תנקוט הליכי גבייה מנהליים לראשונה וללא צידוק לאחר שנים רבות, תוך שהיא מעמידה את האזרח, בשל הזמן הרב שחלף, במצב שבו יקשה עליו להתמודד עם טענת החוב".

אך על אף הביקורת הנוקבת שנשמעה ונשמעת כלפי חוק זה הרשויות השונות ממשיכות לעשות שימוש באמצעים שפקודה זו מעניקה להם ולא בכלים הוגנים יותר העומדים לרשותם.

על כן, מוצע לצמצם את היקף שיקול הדעת המוענק לפקיד הגבייה בבואו לתת לגובה כתב הרשאה או צו עיקול ולקבוע כי כתב הרשאה יינתן אך ורק ביחס לחוב שהתקבל לגביו אישור מסירה או שנשלח באמצעים אלקטרוניים בתוך שנה מיום היווצרו, ופורטו בדרישה האמצעים העומדים לרשותו להתגונן מפני אותה דרישת חוב וכן ניתנה הודעה כי אם לא ישולם החוב יופעלו הליכי גבייה על פי פקודה זו, וכי חלפו לפחות שישים ימים מיום קבלת אישור המסירה או שליחת האמצעים האלקטרוניים.

כן מוצע, כי לא יינתן צו עיקול אלא אם בגין החוב שביחס אליו מבוקש להפעיל אמצעי גבייה על פי פקודה זו, נשלחה דרישת תשלום בכתב בתוך שנה מיום היווצרו, ופורטו בדרישה בכתב האמצעים העומדים לרשותו להתגונן מפניה וניתנה הודעה כי אם לא ישולם החוב יופעלו הליכי גבייה על פי פקודה זו, וכי חלפו לפחות שישים ימים מיום הגעת הדרישה לידיו.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת יואב בן צור (פ/3066/24). הצעת החוק זהה לפ/3066/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

² ס"ח התשכ"ז, עמ' 116.

³ ס"ח התשנ"ה, עמ' 170.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ז באדר התשפ"ג (20.03.2023)